

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR KABİNETİ

Q Ə R A R

№ 257

Bakı şəhəri, 4 iyun 2019-cu il

Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı bir sıra normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi haqqında

“Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 5 sentyabr tarixli 2300 nömrəli Sərəncamının 1.1.1-ci, 1.1.2-ci və 1.1.3-cü yarımbəndlərinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **QƏRARA ALIR:**

1. “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi Qaydası” təsdiq edilsin (1 nömrəli əlavə).

2. “Səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlərində korporativ idarəetmə Qaydaları və Standartları” təsdiq edilsin (2 nömrəli əlavə).

3. “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənişinin verilməsi Qaydası” təsdiq edilsin (3 nömrəli əlavə).

4. Bu Qərarla dəyişikliklər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 24 avqust tarixli 772 nömrəli Fərmanı ilə

təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 2.6-1-ci bəndinə uyğun edilə bilər.

**Azərbaycan Respublikasının
Baş Naziri**

Novruz Məmmədov

Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin 2019-cu il 4 iyun
tarixli 257 nömrəli Qərarı ilə
təsdiq edilmişdir.

1 nömrəli əlavə

Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi

QAYDASI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 5 sentyabr tarixli 2300 nömrəli Sərəncamının 1.1.1-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır.

1.2. Bu Qayda paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi meyarlarına əsasən qiymətləndirmə proseduru tənzimləyir.

1.3. Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər (bundan sonra – hüquqi şəxs) dedikdə, paylarının (səhmlərinin) 51 və daha artıq faizi birbaşa və dolayısılə dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlər, məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlər nəzərdə tutulur.

1.4. Səmərəliliyin qiymətləndirilməsi dövrü olaraq səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması ilə həyata keçirilir.

1.5. Bu Qayda paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan banklarda və digər kredit təşkilatlarında, habelə sığortaçı və təkrarsığortaçılarda, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslərdə, investisiya fondlarında (idarəçilərdə) və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil edən hüquqi şəxslərdə müvafiq sahə üçün qəbul olunmuş normativ hüquqi aktlar və normativ xarakterli aktlar nəzərə alınmaqla tətbiq edilir.

1.6. Bu Qayda ilə Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurasına) həvalə edilmiş səlahiyyətlər, o olmadıqda icra orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

2. Səmərəlilik göstəriciləri

2.1. Səmərəlilik göstəricisi (bundan sonra – SG) hüquqi şəxsin fəaliyyətinin səmərəliliyinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən və bu Qaydaya uyğun hesablanan göstəricilərdən ibarətdir.

2.2. SG-nin siyahısı və hesablanması qaydası bu Qaydaya 1 nömrəli əlavədə göstərilir. Hesablama üçün əsas səmərəlilik göstəricilərinin istifadəsi məcburi, əlavə səmərəlilik göstəricilərinin istifadəsi isə könüllüdür.

2.3. SG-nin hesablanması hüquqi şəxslər tərəfindən illik aparılır.

2.4. SG-nin hər birinin ayrı-ayrılıqda hüquqi şəxs üçün əhəmiyyətini əks etdirən xüsusi çəkisi hüquqi şəxsin Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən müəyyən olunaraq təsdiq edilir. Hər bir hüquqi şəxs üzrə müəyyən edilmiş SG-nin xüsusi çəkisi azı 3 il müddətində sabit saxlanılır.

2.5. Hüquqi şəxs üzrə tətbiq olunan bütün SG-lərin xüsusi çəkilərinin məcmusu 100 faiz təşkil edir. Əsas səmərəlilik göstəricilərinin xüsusi çəkisi 60 faizdən az olmamalıdır.

2.6. Bu Qaydaya 1 nömrəli əlavədə nəzərdə tutulmamış SG-nin hesablanması zəruri hesab edildikdə, hüquqi şəxs tərəfindən müvafiq SG hazırlanaraq Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən əsaslandırılmış dəlillər gətirilməklə, bu Qaydanın 4.1-ci bəndində göstərilən aidiyyəti quruma razılaşdırılmaq üçün təqdim edilir. Hazırlanmış SG aidiyyəti qurumla razılaşdırıldıqdan sonra Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən təsdiq olunur və əsas SG kimi tətbiq edilir.

3. SG-nin hesablanması

3.1. SG-nin hesablanması üçün aşağıdakı mənbələrdən istifadə edilir:

3.1.1. hüquqi şəxsin mühasibat uçotu sənədləri;

3.1.2. hüquqi şəxs tərəfindən dövlət qurumlarına təqdim edilən hesabatlar (maliyyə, statistika, vergi və s.);

3.1.3. hüquqi şəxsin biznes-planı.

3.2. SG-lərin hesablanması üçün ekspertlər, mütəxəssislər, məsləhətçilər və digər şəxslər cəlb edilə bilərlər.

4. SG-nin proqnoz (hədəf) qiymətləri

4.1. SG-nin illik proqnoz (hədəf) göstəriciləri hüquqi şəxs tərəfindən aşağıdakı qurumlarla razılaşdırılaraq təsdiq edilir:

4.1.1. banklar və digər kredit təşkilatları, sığortaçı və təkrarsığortaçılar, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslər, investisiya fondları və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinə münasibətdə - Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Sabitliyi Şurası;

4.1.2. digər hüquqi şəxslərə münasibətdə - Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 30 dekabr tarixli 534 nömrəli Qərarı ilə yaradılmış Komissiya.

4.2. İllik SG-nin proqnoz (hədəf) göstəriciləri hüquqi şəxsin Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra hesabat ilindən əvvəlki ilin noyabr ayının 1-dək aşağıdakı qurumlara məlumat üçün təqdim edilir:

4.2.1. banklar və digər kredit təşkilatları, sığortaçı və təkrarsığortaçılar, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslər, investisiya fondları və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinə münasibətdə - Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Sabitliyi Şurasına;

4.2.2. digər hüquqi şəxslərə münasibətdə - Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 30 dekabr tarixli 534 nömrəli Qərarı ilə yaradılmış Komissiyaya.

4.3. Proqnoz (hədəf) qiymətin müəyyən edilməsi üçün ekspertlər, mütəxəssislər, məsləhətçilər və digər şəxslər cəlb edilə bilərlər.

5. Səmərəliliyin müəyyən edilməsi, istifadəsi və monitorinqi

5.1. Hesabat dövrünün sonunda SG-nin faktiki göstəricisi proqnoz (hədəf) göstəricisi ilə müqayisə edilərək, faktiki və proqnoz göstəricilərinin faiz nisbəti - yerinə yetirilmə faizi (bundan sonra – YYF) müəyyən edilir.

5.2. Hüquqi şəxslər YYF-dən aşağıdakı məqsədlər üçün istifadə edirlər:

5.2.1. idarəetmə orqanlarının, vəzifəli şəxslərin və struktur bölmələrinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və bununla əlaqədar müvafiq meyarların hazırlanması;

5.2.2.xərclər smetasının hazırlanması və qiymətləndirilməsi;

5.2.3.hesabatların tərtib edilməsi.

5.3. Bu Qaydaya 2 nömrəli əlavəyə uyğun hesablanmış SG-lərin xüsusi çəkili göstəricisinin (hər bir SG üzrə YYF onun xüsusi çəkisinə vurulur) cəmlənməsi ilə hüquqi şəxsin fəaliyyətinin səmərəlilik əmsalı (bundan sonra – FSƏ) müəyyən edilir. Fəaliyyətin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi üzrə nəticələr bu Qaydaya 3 nömrəli əlavədə verilmiş formaya uyğun təsdiq edilir.

5.4. FSƏ-nin müəyyən edilməsi hüquqi şəxs tərəfindən illik aparılır.

5.5. Fəaliyyətin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi üzrə illik nəticələr hüquqi şəxsin Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra bu Qaydanın 4.1-ci bəndində göstərilən aidiyyəti quruma təqdim edilir.

5.6. FSƏ-yə əsasən hüquqi şəxsin fəaliyyətinin səmərəliliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

5.6.1.FSƏ 50 faizdən aşağı olduqda – qeyri-kafi;

5.6.2.FSƏ 50-70 faiz arasında olduqda (50 faiz daxil olmaqla) – kafi;

5.6.3.FSƏ 70-90 faiz arasında olduqda (70 faiz daxil olmaqla) – yaxşı;

5.6.4.FSƏ 90–100 faiz arasında olduqda (90 faiz daxil olmaqla) – yüksək;

5.6.5.FSƏ 100 faiz və çox olduqda – çox yüksək.

5.7. FSƏ “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənişinin verilməsi Qaydası”na uyğun olaraq hüquqi şəxslər tərəfindən idarəetmə orqanlarının üzvlərinin mükafatlandırılması zamanı meyar kimi istifadə edilir.

5.8. FSƏ iki il ardıcıl olaraq 50 faizdən aşağı (qeyri-kafi) olduqda, bu Qaydanın 4.1-ci bəndində göstərilən aidiyyəti qurumların təqdimatı əsasında müvafiq səlahiyyətli dövlət orqanı tərəfindən hüquqi şəxsin idarəetmə orqanlarının səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi məsələsinə baxılır.

5.9. SG, SG-nin proqnoz (hədəf) göstəriciləri və FSƏ üzrə illik hesabat növbəti ilin aprel ayının sonunadək dərc edilir.

5.10. SG, SG-nin proqnoz (hədəf) göstəriciləri və FSƏ hüquqi şəxslərin rəsmi internet sahifəsində dərc edilir.

5.11. Hüquqi şəxslər SG-nin, SG-nin proqnoz (hədəf) göstəricilərinin və FSƏ-nin hesablanması ilə bağlı sənədləri bu Qaydanın 4.1-ci bəndində göstərilən aidiyyəti qurumlara hesabat ilindən sonrakı ay ərzində təqdim edir. Bu Qaydanın 4.1-ci bəndində göstərilən aidiyyəti qurumlar təqdim olunan sənədlər əsasında ildə 1 dəfə hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dək SG-nin, SG-nin proqnoz (hədəf) göstəricilərinin və FSƏ-nin hesablanmasının monitorinqini həyata keçirir.

“Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi Qaydası”na

1 nömrəli əlavə

1. Əsas səmərəlilik göstəriciləri

Sıra №-si	Göstərici	Hesablanma qaydası
1	2	3
1.1.	Vergi, faiz üzrə xərclər və amortizasiya ayırmaları çıxılmazdan əvvəlki mənfəət (EBITDA – Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation & Amortization)	M_{EBITDA} = xalis mənfəət + mənfəət vergisi xərcləri + faiz xərcləri + əsas fondların və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üzrə xərclər
1.2.	Əməliyyat xərclərinin əsas əməliyyat gəlirlərinə nisbəti əmsalı (CIR – Cost Income Ratio)	Θ_{xgn} = əməliyyat xərcləri/əsas əməliyyat gəlirləri
1.3.	Cəlb edilmiş kapitalın rentabelliği (ROCE – Return on Capital Employed)	R_{CEK} = EBIT (faiz və vergi ödənilməsindən əvvəlki mənfəət)/ortailik cəlb edilmiş kapital
1.4.	Səhmdar kapitalın rentabelliği (ROE – Return On Equity)	R_K = xalis mənfəət /ortailik səhmdar kapitalı
1.5.	Səhmdarların investisiyalarının gəlirliliği (TSR – Total Shareholders Return)	(dövrün sonuna səhmin qiyməti – dövrün əvvəlinə səhmin qiyməti + dövr ərzində bir səhmə ödənilmiş dividend) / dövrün əvvəlinə səhmin qiyməti
1.6.	Aktivlərin rentabelliği	$R_A = M/A_{orta}$ M – mənfəət vergisi ödənilənədək mənfəət; A_{orta} – aktivlərin orta dəyəri; $A_{orta} = (A_1 + A_2)/2$; A_1 – dövrün əvvəlinə aktivlərin dəyəri; A_2 – dövrün sonuna aktivlərin dəyəri
1.7.	Mütləq likvidlik əmsalı	$L_m = P/\ddot{O}_{cari}$ P – pul vəsaiti; \ddot{O}_{cari} – cari öhdəliklər

1	2	3
1.8.	Kreditor borclarının dövretmə qabiliyyəti (günlərlə)	$G_{krbdq} = G_{sayı} / (G_x / B_{kreditor})$ $G_{sayı}$ – dövr üzrə təqvim günlərinin sayı; G_x – hesabat dövründə məhsul (iş, xidmət) satışından əldə olunan gəlir; $B_{kreditor}$ – dövrün əvvəli və sonu üzrə kreditor borclarının orta kəmiyyəti
1.9.	Əmək məhsuldarlığı	$M_{əmək} = G_x / S_{orta}$ G_x – hesabat dövründə məhsul (iş, xidmət) satışından əldə olunan gəlir; S_{orta} – kadr xidmətinin məlumatına əsasən müəssisənin əməkdaşlarının orta siyahı sayı
1.10.	Debitor borclarının dövretmə qabiliyyəti (günlərlə)	$G_{dbdq} = G_{sayı} / (G_x / B_{debitor})$ $G_{sayı}$ – dövr üzrə təqvim günlərinin sayı; G_x – hesabat dövründə məhsul (iş, xidmət) satışından əldə olunan gəlir; $B_{debitor}$ – dövrün əvvəli və sonu üzrə debitor borclarının orta kəmiyyəti
1.11.	Ödəmə qabiliyyətliliyi əmsalı	$\Theta_{ödemə} = A_{cari} / (\bar{O}_{cəmi} - \bar{O}_{uz})$ A_{cari} – cari aktivlər (qısa); $\bar{O}_{cəmi}$ – cəmi öhdəliklər; \bar{O}_{uz} – uzunmüddətli öhdəliklər
1.12.	Dividend ödənişi əmsalı	$\Theta_{dö} = D_{asəhm} / G_{səhm}$ $D_{asəhm}$ – bir adi səhm hesablanmış dividend $G_{səhm}$ – səhm üzrə gəlir; $G_{səhm} = (M_x - D_{isəhm}) / S_{sayı}$; M_x – hesabat dövründə xalis mənfəət; $D_{isəhm}$ – imtiyazlı səhmlər üzrə hesablanmış dividendlər; $S_{sayı}$ – yerləşdirilən adi səhmlərin ümumi sayı
1.13.	Xüsusi və borc kapitalının nisbəti	$\Theta_{xbk} = (\bar{O}_{uz} + X_k) / X_k$ \bar{O}_{uz} – uzunmüddətli öhdəliklər X_k – xüsusi kapital

1	2	3
1.14.	İstehsal güclərinin istifadə əmsalı	$\Theta_{\text{İsgüc}} = H_{\text{dəyər}} / (H_{\text{maks}} - (H_{\text{icarə}} + H_{\text{konserv}}))$ <p>$H_{\text{dəyər}}$ – hesabat dövrü üzrə buraxılmış məhsulun (göstərilmiş xidmətlərin) dəyər ifadəsində faktiki həcmi; H_{maks} – müəyyən olunmuş iş rejiminə əməl etməklə və əsas texnoloji avadanlıqlardan tam istifadə etməklə, müəyyən dövr üzrə dəyər ifadəsində buraxılmış məhsul (göstərilmiş xidmətlər) üzrə nail oluna biləcək maksimum həcm; $H_{\text{icarə}}$ – icarəyə götürülmüş güclər üzrə məhsul həcmi; H_{konserv} – konservləşdirilmiş güclər üzrə məhsul həcmi</p>
1.15.	Borc əmsalı	$\Theta_b = K_B / A$ <p>K_B – borc kapitalı; A – aktivlərin dəyəri</p>
2. Əlavə səmərəlilik göstəriciləri		
2.1.	Debitor borclarının dövriyyə vəsaitinin ümumi həcmində payı	$\Theta_{db} = (B_{\text{debitor}} / D_{dv}) * 100$ <p>B_{debitor} – debitor borcları; D_{dv} – dövriyyə vəsaitləri</p>
2.2.	İnvestisiya fəaliyyətinin səmərəliliyi göstəricisi (ROI)	$\Theta_{is} = M_x / K_{\text{Morta}}$ <p>M_x – hesabat dövründə xalis mənfəət; K_{Morta} – ortailik məcmu investisiya kapitalı</p>
2.3.	Torpaq, tikili və avadanlıqların dövretmə qabiliyyəti	$\Theta_{\text{ttadq}} = G_x / D_{\text{orta}}$ <p>G_x – hesabat dövründə məhsul (iş, xidmət) satışından əldə olunan gəlir; D_{orta} – hesabat dövründə torpaq, tikili və avadanlıqların dəyərinin aşağıdakı düsturla hesablanan orta hesabı kəmiyyəti: $D_{\text{orta}} = (D_1 + D_2) / 2$; D_1 və D_2 – torpaq, tikili və avadanlıqların ilin əvvəlinə və sonuna dəyəri</p>

1	2	3
2.4.	Enerji səmərəliliyi (məhsulun maya dəyərində enerji xərcinin payı)	$\Theta_{\text{enerji}} = M_{\text{enerji}} / M_{\text{md}}$ <p>M_{enerji} – istehsal təyinatlı yanacaq-sürtkü yağları, istilik təchizatı, elektrik enerjisinin istehlakı, qaz təchizatı xərclərinin məcmu dəyəri (mühasibat uçotu sənədləri əsasında); M_{md} – istehsal olunan məhsulların maya dəyəri (mühasibat uçotu sənədləri əsasında)</p>
2.5.	Müəssisənin ümumi xərclərində innovasiya fəaliyyətinə çekilən xərclərin payı	$\Theta_{in} = (X_{in} / X_{\text{üm}}) * 100\%$ <p>X_{in} – innovasiya fəaliyyətinə çekilən ümumi xərclər (pul ifadəsində); $X_{\text{üm}}$ – müəssisənin ümumi xərcləri (pul ifadəsində)</p>
2.6.	İşçi heyətin təhsili üçün hər işçiyə çekilən orta xərc	$X_{\text{təhsil}} / S_{\text{orta}}$ <p>$X_{\text{təhsil}}$ – işçi heyətin təhsilinə çekilən xərc (mühasibat uçotu sənədləri əsasında); S_{orta} – müəssisənin əməkdaşlarının orta siyahı sayı, kadrlar xidmətinin məlumatı əsasında</p>
2.7.	Kadrların axarlılığı (dəyişkənliyi) əmsalı	$S_{\text{av}} / S_{\text{son}}$ <p>S_{av}, S_{son} – dövrün əvvəlində və sonunda müəssisənin əməkdaşlarının sayı, kadrlar xidmətinin məlumatı əsasında</p>
2.8.	İxrac parametrlərinin icra göstəricisi (pul həcminə nisbətən, faizlə)	$P_{\text{faktikiixrac}} / P_{\text{proq}}$ <p>$P_{\text{faktikiixrac}}$ – ixrac parametrləri üzrə faktiki pul göstəricisi; P_{proq} – elan olunmuş proqnoz göstəricisi</p>

“Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi
dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin
fəaliyyətinin səmərəliliyinin
qiymətləndirilməsi Qaydası”na
2 nömrəli əlavə

1. Əsas səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması

Sıra №-si	Göstərici	SG-nin xüsusi çəkisi	SG-nin proqnoz (hədəf) qiyməti	Faktiki qiymət	Yerinə yetirilmə faizi (YYF)	Xüsusi çəkili SG
	A	B	C	D	E	F=ExB/100
1	2	3	4	5	6	7
1.1.	Vergi, faiz üzrə xərclər və amortizasiya ayırmaları çıxılmazdan əvvəlki mənfəət (EBITDA – Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation & Amortization)					
1.2.	Əməliyyat xərclərinin əsas əməliyyat gəlirlərinə nisbəti əmsalı (CIR – Cost Income Ratio)					
1.3.	Cəlb edilmiş kapitalın rentabelliği (ROCE – Return on Capital Employed)					
1.4.	Səhmdar kapitalın rentabelliği (ROE – Return On Equity)					
1.5.	Səhmdarların investisiyalarının gəlirliliyi (TSR – Total Shareholders Return)					
1.6.	Aktivlərin rentabelliği					
1.7.	Mütləq likvidlik əmsalı					

1	2	3	4	5	6	7
1.8.	Kreditor borclarının dövretmə qabiliyyəti (günlərlə)					
1.9.	Əmək məhsuldarlığı					
1.10.	Debitor borclarının dövretmə qabiliyyəti (günlərlə)					
1.11.	Ödəmə qabiliyyətliliyi əmsalı					
1.12.	Dividend ödənişi əmsalı					
1.13.	Xüsusi və borc kapitalının nisbəti					
1.14.	İstehsal güclərinin istifadə əmsalı					
1.15.	Borc əmsalı					
2. Əlavə səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması						
2.1.	Debitor borclarının dövriyyə vəsaitinin ümumi həcmində payı					
2.2.	İnvestisiya fəaliyyətinin səmərəliliyi göstəricisi (ROI)					
2.3.	Torpaq, tikili və avadanlıqların dövretmə qabiliyyəti					
2.4.	Enerji səmərəliliyi (məhsulun maya dəyərində enerji xərcinin payı)					
2.5.	Müəssisənin ümumi xərclərində innovasiya fəaliyyətinə çəkilən xərclərin payı					
2.6.	İşçi heyətin təhsili üçün hər işçiyə çəkilən orta xərc					
2.7.	Kadrların axarlılığı (dəyişkənliyi) əmsalı					
2.8.	İxrac parametrlərinin icra göstəricisi (pul həcminə nisbətən, faizlə)					

“Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi
dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin
fəaliyyətinin səmərəliliyinin
qiymətləndirilməsi Qaydası”na
3 nömrəli əlavə

“TƏSDİQ EDİRƏM”
Hüquqi şəxsin
Müşahidə Şurasının
(Direktorlar Şurası)
Sədri / İcra orqanının
rəhbəri

M.Y.

FƏALİYYƏTİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ ÜZRƏ NƏTİCƏLƏR

1. Əsas səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması

Sıra №-si	Göstərici	SG-nin xüsusi çəkisi	SG-nin proqnoz (hədəf) qiyməti	Faktiki qiymət	Yerinə yetirilmə faizi (YYF)	Xüsusi çəkili SG
	A	B	C	D	E	$F = E \times B / 100$
1	2	3	4	5	6	7
1.1.	Vergi, faiz üzrə xərclər və amortizasiya ayırmaları çıxılmazdan əvvəlki mənfəət (EBITDA – Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation & Amortization)					
1.2.	Əməliyyat xərclərinin əsas əməliyyat gəlirlərinə nisbəti əmsalı (CIR – Cost Income Ratio)					

1	2	3	4	5	6	7
1.3.	Cəlb edilmiş kapitalın rentabelliği (ROCE – Return on Capital Employed)					
1.4.	Səhmdar kapitalın rentabelliği (ROE – Return On Equity)					
1.5.	Səhmdarların investisiyalarının gəlirliliyi (TSR – Total Shareholders Return)					
1.6.	Aktivlərin rentabelliği					
1.7.	Mütləq likvidlik əmsalı					
1.8.	Kreditor borclarının dövrətmə qabiliyyəti (günlərlə)					
1.9.	Əmək məhsuldarlığı					
1.10.	Debitor borclarının dövrətmə qabiliyyəti (günlərlə)					
1.11.	Ödəmə qabiliyyətliliyi əmsalı					
1.12.	Dividend ödənişi əmsalı					
1.13.	Xüsusi və borc kapitalının nisbəti					
1.14.	İstehsal güclərinin istifadə əmsalı					
1.15.	Borc əmsalı					
2. Əlavə səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması						
2.1.	Debitor borclarının dövriyyə vəsaitinin ümumi həcmində payı					
2.2.	İnvestisiya fəaliyyətinin səmərəliliyi göstəricisi (ROI)					
2.3.	Torpaq, tikili və avadanlıqların dövrətmə qabiliyyəti					

1	2	3	4	5	6	7
2.4.	Enerji səmərəliliyi (məhsulun maya dəyərində enerji xərcinin payı)					
2.5.	Müəssisənin ümumi xərclərində innovasiya fəaliyyətinə çəkilən xərclərin payı					
2.6.	İşçi heyətin təhsili üçün hər işçiyə çəkilən orta xərc					
2.7.	Kadrların axarlılığı (dəyişkənliyi) əmsalı					
2.8.	İxrac parametrlərinin icra göstəricisi (pul həcminə nisbətən, faizlə)					
Yekun:	Fəaliyyətin səmərəlilik əmsalı					

2 nömrəli əlavə

**Səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar
cəmiyyətlərində korporativ idarəetmə
QAYDALARI və STANDARTLARI**

1. Ümumi müddəalar

1.1. Səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlərində korporativ idarəetmə Qaydaları və Standartları (bundan sonra – Qaydalar və Standartlar) “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 5 sentyabr tarixli 2300 nömrəli Sərəncamının 1.1.2-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır. Bu Qaydalar və Standartlar səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlərin (bundan sonra – səhmdar cəmiyyət) idarə edilməsi qaydalarını və standartlarını müəyyən edir.

1.2. Bu Qaydalar və Standartlar səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan banklarda və digər kredit təşkilatlarında, habelə sığortaçı və təkrarsığortaçılarda, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslərdə, investisiya fondlarında (idarəçilərində) və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil edən hüquqi şəxslərdə müvafiq sahə üçün qəbul olunmuş normativ hüquqi aktlar və normativ xarakterli aktlar, habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səhmdar cəmiyyətlərin yaradılması ilə əlaqədar müəyyən etdiyi tələblər nəzərə alınmaqla tətbiq edilir.

1.3. Bu Qaydalar və Standartlar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, habelə beynəlxalq təcrübə, o cümlədən İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı tərəfindən təsdiq edilmiş “Dövlətə məxsus müəssisələrin korporativ idarəetmə təcrübələrinə dair Qaydalar” və milli iqtisadiyyatın xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır.

1.4. Bu Qaydalar və Standartlarda istifadə olunan anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.4.1. korporativ idarəetmə – səhmdar cəmiyyətin idarə edilməsi ilə bağlı səhmdarlar, Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), icra orqanı, struktur bölmələri və maraqlı tərəflər arasında yaranan ictimai münasibətlər və onları tənzimləyən normalar sistemi;

1.4.2. səhmdar cəmiyyətin maraqlı tərəfləri – səhmdar cəmiyyətin aidiyyəti şəxsləri, kreditorları və debitorları, işçiləri, müqavilələr üzrə tərəf-müqabilləri və benefisiarları, dövlət qurumları, fəaliyyət göstərdiyi ərazinin əhalisi və fəaliyyətinin təsir edə biləcəyi, habelə fəaliyyətinə təsir edə biləcəyi digər şəxslər;

1.4.3. korporativ sosial məsuliyyət – səhmdar cəmiyyət tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş və ya könüllü olaraq öz üzərinə götürdüyü sosial öhdəliklərin yerinə yetirilməsi;

1.4.4. risk – başvermə ehtimalı qeyri-müəyyən olan, əmlakın itirilməsi, yaxud vəziyyətin nəzarətdən çıxması, habelə zərərin vurulması ilə nəticələnə biləcək hadisə;

1.4.5. səhmdar cəmiyyətin korporativ strukturu – səhmdar cəmiyyətin struktur bölmələrini (departament, idarə, şöbə, bölmə) və onların idarə təbəçiliyini əks etdirən sənəd;

1.4.6. mənafelelərin toqquşması – səhmdar cəmiyyətin idarəetmə orqanlarının üzvləri (rəhbərləri), yaxud həmin şəxslərlə səhmdar cəmiyyət arasında bir tərəfin maraqlarına uyğun inkişafın digər tərəfin maraqlarına zərər vürməsi ilə nəticələnən vəziyyət və ya hadisə;

1.4.7. benefisiar – pul vəsaiti və ya digər əmlakla əlaqədar əməliyyatlardan son nəticədə iqtisadi və ya hər hansı digər fayda əldə edən fiziki və ya hüquqi şəxs, habelə xeyrinə əqdlərin həyata keçirildiyi hüquqi şəxsin əsl sahibi və ya müştəriyə nəzarəti həyata keçirən fiziki şəxs.

2.Səhmdar cəmiyyətlərdə korporativ idarəetmənin standartları

2.1. Səhmdar cəmiyyətlərdə korporativ idarəetmə aşağıdakı standartlara əsasən təşkil edilir:

2.1.1. dövlət tərəfindən səhmdar funksiyasının effektiv şəkildə icrası;

2.1.2. effektiv fəaliyyət göstərən Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) təşkili;

- 2.1.3. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin şəffaflığının təminatı;
- 2.1.4. səmərəli və çevik icra sisteminin təşkili;
- 2.1.5. risklərin effektiv idarə edilməsi sisteminin formalaşdırılması;
- 2.1.6. korporativ idarəetmə prinsiplərinə riayət olunmasının təşkili;
- 2.1.7. korporativ sosial məsuliyyət.

3. Dövlət tərəfindən səhmdar funksiyasının effektiv şəkildə icrası

3.1. Mülkiyyət formasından, malik olduqları səhmlərin həcmindən, vətəndaşlığından, dini, etnik, cinsi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün səhmdarlara eyni yanaşma təmin edilməlidir. Səhmdar cəmiyyətin idarə edilməsi üçün səhmdarlara hüquq və vəzifələrinin icrası üçün imkan yaradılmalıdır.

3.2. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müstəsna səlahiyyətlərlə yanaşı, aşağıdakı məsələlər səhmdarların Ümumi Yığıncağının səlahiyyətlərinə aid edilməklə, səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsində göstərilir:

3.2.1. qiymətli kağızların buraxılması barədə qərarların qəbul edilməsi;

3.2.2. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq müstəqil (kənar) auditorun müəyyən edilməsi, bununla bağlı müqavilənin bağlanması və ya bağlanmış müqavilənin təsdiq edilməsi, həmin müqavilədə dəyişiklik edilməsi və ona xitam verilməsi;

3.2.3. səhmdar cəmiyyətin aktivlərinin 50 faizdən çox hissəsi üzərində sərəncam verilməsinə razılığın verilməsi;

3.2.4. nizamnamə kapitalına pul olmayan qoyuluşların qiymətləndirilməsinin təşkili;

3.2.5. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) üzvlərinin fəaliyyətinin qiymətləndirmə sisteminin təsdiq və tətbiq edilməsi;

3.2.6. səhmdar cəmiyyətin fondlarda, ictimai birliklərdə, hüquqi şəxslərin ittifaqlarında iştirakı barədə qərarların qəbul edilməsi;

3.2.7. törəmə və asılı cəmiyyətlərin yaradılması barədə qərarların qəbul edilməsi;

3.2.8. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), Bonus Komitəsi, Audit Komitəsi (Təftiş Komissiyası), daxili audit xidməti və icra orqanları üzvlərinin əməyinin ödənişi qaydalarının təsdiq edilməsi;

3.2.9. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının əsasnamələrinin təsdiq edilməsi;

3.2.10. Təftiş Komissiyasının yaradılması, onun əsasnaməsinin təsdiq edilməsi, rəhbərinin və üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

3.2.11. Bonus Komitəsinin yaradılması, onun əsasnaməsinin təsdiq edilməsi, rəhbərinin və üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

3.2.12. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad olunması proseduru, mənafeəların toqquşması zamanı davranış qaydalarını, habelə onların fəaliyyətinin ayrı-ayrı tərəflərini tənzimləyən təşkilati-sərəncamverici sənədlərin qəbul edilməsi;

3.2.13. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) təqdimatı əsasında icra orqanının rəhbərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

3.2.14. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) üzvlərinin namizədliklərinin düzgün və şəffaf qaydada irəli sürülməsi prosedurlarının tətbiq edilməsi;

3.2.15. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin müntəzəm monitorinqinə və qiymətləndirilməsinə imkan verən hesabatlılıq sisteminin yaradılması.

3.3. Səhmdarların hüquq və qanuni mənafeələrinin tam həcmdə və hərtərəfli həyata keçirilməsinin, habelə Ümumi Yığıncağın fəaliyyətinin nizamlanması məqsədilə səhmdar cəmiyyətin Ümumi Yığıncağının ilk iclasında "Səhmdarların Ümumi Yığıncağı haqqında Əsasnamə" təsdiq edilməlidir. Əsasnamədə Ümumi Yığıncağın iclaslarının çağırılması, keçirilməsi və qərarların qəbul edilməsi ilə bağlı təşkilati məsələlər əks olunmalıdır.

3.4. Səhmdarların hüquqlarının tam həcmdə həyata keçirilməsi üçün təşkilati-sərəncamverici sənədlər hazırlanaraq təsdiq edilməlidir. Təşkilati-sərəncamverici sənədlərin məzmunu, habelə sənəddə istifadə edilən termin və anlayışlar qanunvericiliyə uyğun, aydın və birmənalı olmalı, müxtəlif şərhlərə, anlaşılmazlıqlara şərait yaratmamalı, qeyri-müəyyən sözlərdən istifadə edilməməlidir.

3.5. Hər bir səhmdar cəmiyyətə münasibətdə Ümumi Yığıncaqda dövləti təmsil edən qurumlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyənləşdirilir.

3.6. Dövlətə məxsus səhmlər üzrə ödənilən dividendlər dövlət büdcəsinə köçürülür.

4. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) təşkili

4.1. Səhmdar cəmiyyətdə onun fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirən Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) yaradılmalıdır. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) öz fəaliyyətində səhmdarlar, o cümlədən dövlət qarşısında cavabdehlik daşıyır.

4.2. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) səlahiyyətləri ümumi rəhbərliyi və nəzarəti səmərəli təşkil etmək üçün lazımı həcmdə olmalı və aydın müəyyən edilərək səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsində öz əksini tapmalıdır. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) müstəsna səlahiyyətlərinə səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsində göstərilməklə, aşağıdakı məsələlər aid edilməlidir:

4.2.1. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin ayrı-ayrı sahələri üzrə siyasət, strateji planların və daxili qaydaların təsdiq edilməsi;

4.2.2. səhmdar cəmiyyətin xərclər və gəlirlər smetasının təsdiq edilməsi və onun icrasına nəzarətin həyata keçirilməsi;

4.2.3. səhmdar cəmiyyətin xüsusi əhəmiyyətli əqdlərinin, habelə aidiyyəti şəxslərlə bağlanması nəzərdə tutulan və dəyəri səhmdar cəmiyyətin aktivlərinin 5 (beş) faizini və daha çox hissəsini təşkil edən əqdlərin ilkin təhlili və Ümumi Yığıncağa müvafiq təkliflərin verilməsi;

4.2.4. aidiyyəti şəxslərlə bağlanması nəzərdə tutulan və dəyəri səhmdar cəmiyyətin aktivlərinin 5 (beş) faizindən çox hissəsini təşkil edən əqdlərin təsdiq edilməsi;

4.2.5. icra orqanının rəhbərinin təqdimatı əsasında icra orqanı üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

4.2.6. Audit Komitəsinin yaradılması, onun əsasnaməsinin təsdiq edilməsi, rəhbərinin və üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

4.2.7. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) yardımçı komitələrinin yaradılması və onların əsasnamələrinin təsdiq edilməsi;

4.2.8. risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəli fəaliyyət göstərməsi üçün tədbirlərin görülməsi;

4.2.9. daxili audit xidmətinin səmərəli fəaliyyət göstərməsi üçün tədbirlərin görülməsi;

4.2.10. səhmdar cəmiyyətin icra orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi, o cümlədən icra orqanları qarşısında qoyulmuş vəzifələrin icra vəziyyətinin müntəzəm olaraq yoxlanılması, bununla bağlı onlardan hesabatların, arayışların və izahatların tələb olunması, habelə icra orqanlarının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və bununla əlaqədar müvafiq meyarların təsdiq edilməsi;

4.2.11. korporativ katibin fəaliyyətini tənzimləyən sənədlərin qəbulu, onun fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi, onun fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və bununla əlaqədar müvafiq meyarların təsdiq edilməsi;

4.2.12. səhmdar cəmiyyətin filial və nümayəndəliklərinin əsasnamələrinin təsdiq edilməsi;

4.2.13. daxili audit xidmətinin əsasnaməsinin təsdiq edilməsi;

4.2.14. səhmdar cəmiyyətin filiallarının, nümayəndəliklərinin, risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət xidmətlərinin rəhbərlərinin, daxili audit xidməti rəhbərlərinin və üzvlərinin, korporativ katibin iş qəbuletmə, işdən azad etmə və digər əmək məsələləri barədə qərarlarının qəbul edilməsi;

4.2.15. Audit Komitəsi, daxili audit xidməti və kənar auditor tərəfindən aparılan auditin nəticələrinin nəzərdən keçirilməsi, bu auditin yekunlarına görə tədbirlər görülməsi;

4.2.16. səhmdar cəmiyyətin korporativ strukturunun və ştat cədvəlinin təsdiq edilməsinə razılıq verilməsi;

4.2.17. səlahiyyətlərinin icrası ilə bağlı, o cümlədən üzvlər arasında səlahiyyət bölgüsü, habelə yardımçı komitələrin arasında iş bölgüsü məqsədilə təşkilati-sərəncamverici sənədlərin təsdiq edilməsi;

4.2.18. icra orqanı üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad olunması proseduru, mənafelərin toqquşması zamanı davranış qaydalarını, habelə bu şəxslərin fəaliyyətinin ayrı-ayrı tərəflərini tənzimləyən təşkilati-sərəncamverici sənədlərin qəbul edilməsi;

4.2.19. səmərəlilik göstəricilərinin xüsusi çəkisinin müəyyən olunması və təsdiq edilməsi;

4.2.20. səmərəlilik göstəricilərinin hesablanması üçün aidiyyəti quruma müvafiq müraciətin edilməsi;

4.2.21. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin səmərəlilik əmsalının təsdiq edilməsi və aidiyyəti üzrə təqdim edilməsi;

4.2.22. illik səmərəlilik göstəricilərinin proqnoz (hədəf) göstəricilərinin təsdiq edilməsi.

4.3. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) tərkibi səhmdar cəmiyyətin fəaliyyət istiqamətlərindən və qarşısında duran vəzifələrdən asılı olaraq, tək sayda, lakin 5 (beş) nəfərdən az olmamaqla cəmiyyətin nizamnaməsi ilə müəyyən edilir. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvləri ali iqtisadi, hüquqi, maliyyə və səhmdar cəmiyyətin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun ixtisasa və müvafiq ixtisas üzrə ən azı beş il staja malik olmalıdırlar.

4.4. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) üzvlərinin ən azı yarıdan çoxu müstəqil üzvlər olmalıdırlar. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvünün müstəqil üzv hesab olunması üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməsi zəruridir:

4.4.1. son 3 ildə səhmdar cəmiyyətin və ya ona aidiyyəti olan şəxslərin işçisi olmaması;

4.4.2. son 5 ildə səhmdar cəmiyyət və ya ona aidiyyəti olan şəxslər ilə dəyəri səhmdar cəmiyyətin aktivlərinin 5 (beş) faizini və daha çox hissəsini təşkil edən əqdin bağlanmaması;

4.4.3. səhmdar cəmiyyətin aidiyyəti şəxslərinin ailə üzvləri (ər-arvadlar, valideynlər, övladlar və övladlığa götürülmüş şəxslər, vərəsələr, doğma (ögey) bacılar (qardaşlar), bacı və qardaş övladları, ər-arvadların bacıları, qardaşları və valideynləri, bacıların ərleri və qardaşların arvadları, valideynlərin bacıları (qardaşları), qəyyumlar və qəyyumluğa götürülənlər, onların arasındakı ev təsərrüfatı birliyi nəticəsində biri o biri ilə valideyn və övlad kimi bağlı olduqda) olmaması;

4.4.4. səhmdar cəmiyyətin və ya onun aidiyyəti şəxsləri tərəfindən maliyyələşdirilən qeyri-kommersiya təşkilatlarının iştirakçısı və işçisi olmaması;

4.4.5. səhmdar cəmiyyətin "Antiinhisar fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş üfüqi və şaquli sazişlər bağladığı və ya rəqabət apardığı təsərrüfat subyektlərinin aidiyyəti olan şəxsi olmaması;

4.4.6. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinə nəzarət və onu yoxlamaq səlahiyyətinə malik olan dövlət qurumunun əməkdaşı və ya onun ailə üzvləri (ər-arvadlar, valideynlər, övladlar və övladlığa götürülmüş şəxslər, vərəsələr, doğma (ögey) bacılar (qardaşlar),

bacı və qardaş övladları, ər-arvadların bacıları, qardaşları və valideynləri, bacıların ərleri və qardaşların arvadları, valideynlərin bacıları (qardaşları), qəyyumlar və qəyyumluğa götürülənlər, onların arasındakı ev təsərrüfatı birliyi nəticəsində biri o biri ilə valideyn və övlad kimi bağlı olduqda) olmaması.

4.5. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvləri səlahiyyətlərinə aid məsələləri icra etdikdə aşağıdakıları rəhbər tutmalıdırlar:

4.5.1. qanunvericiliklə, səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsi və digər sənədləri ilə müəyyən edilmiş vəzifələri vicdanla və səhmdar cəmiyyətin ümumi mənafeyinə uyğun yerinə yetirmək;

4.5.2. qanunvericiliklə, səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsi və digər sənədləri ilə onlara verilmiş səlahiyyətlərdən sui-istifadə etməmək;

4.5.3. şəxsi maraqları ilə səhmdar cəmiyyətin mənafeyi arasında toqquşmalara yol verməmək;

4.5.4. istənilən potensial maraqların toqquşmasını açıqlamaq;

4.5.5. səhmdar cəmiyyətə aid olan məlumatı ictimaiyyətə açıqlanmalı olanadək məxfi saxlamaq;

4.5.6. öz səlahiyyətlərini yerinə yetirərkən, ən yüksək səviyyədə qayğı və bacarıqlarını nümayiş etdirmək.

4.6. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) üzvlərinin mükafatlandırılması "Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənişinin verilməsi Qaydası" ilə tənzimlənir.

4.7. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaq üçün bu Qaydaların 4.8-ci bəndi ilə nəzərdə tutulmuş yardımçı komitələrdən əlavə digər yardımçı komitələr yarada və öz səlahiyyətlərinin bir hissəsini onlara həvalə edə bilər. Yardımçı komitələr Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) tapşırıqlarını yerinə yetirir və Şura tərəfindən qərar qəbul etmək üçün tövsiyələr hazırlayırlar. Yardımçı komitələrin təşkili və onlara müvafiq səlahiyyətlərin həvalə edilməsi Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) səlahiyyətlərini və vəzifələrini məhdudlaşdırmır. Səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, yardımçı komitələrə digər funksiyalar da həvalə oluna bilər. Zərurət yarandıqda, yardımçı komitələr kənar ekspertlər cəlb edə bilərlər.

4.8. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən aşağıdakı yardımçı komitələr yaradılır:

4.8.1. etika komitəsi;

4.8.2. strateji planlaşdırma komitəsi;

4.8.3. risklərin idarə edilməsi komitəsi.

4.9. Komitə rəhbərləri Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) müstəqil üzvlərindən seçilir.

5. Səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin şəffaflığının təminatı

5.1. Maliyyə-hesabatlılığı sisteminin qurulması və məlumatların açıqlanması, o cümlədən mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi, habelə həmin hesabatların təqdim olunması “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun həyata keçirilir.

5.2. Səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin şəffaflığı mühasibat uçotunun aparılması, maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi və “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş hallarda auditor rəyi ilə birlikdə dərc edilməsi yolu ilə təmin olunur.

5.3. Maliyyə hesabatlılığı sisteminin formalaşdırılması, o cümlədən mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtib və təqdim edilməsi ilə əlaqədar aşağıdakı şərtlər yerinə yetirilir:

5.3.1. maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik aktlarına riayət olunması;

5.3.2. maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini tənzimləyən təşkilati-sərəncamverici sənədlərin qəbul edilməsi və onlara riayət olunması;

5.3.3. daxili nəzarət sisteminin təşkili;

5.3.4. risklərin idarə edilməsi sisteminin təşkili;

5.3.5. səhmdar cəmiyyətin vəzifəli şəxslərinin qanunazidd hərəkətlərinin qarşısının alınması;

5.3.6. səhmdar cəmiyyətin fəaliyyəti barədə məlumatların dürüstlüyünün təmin edilməsi.

5.4. İllik maliyyə hesabatlarının açıqlanması səhmdar cəmiyyətin fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat almaq üçün imkan yaratmalıdır. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) səhmdar cəmiyyətin fəaliyyəti haqqında bütün məlumatların, o cümlədən maliyyə hesabatlarının tam, düzgün və vaxtında dərc edilməsini təmin etmək üçün müvafiq qaydalar qəbul etməlidir.

5.5. Açıqlanan məlumatlarda Azərbaycan Respublikasının “Dövlət sirri haqqında” və “Kommersiya sirri haqqında” qanunlarının müddəaları nəzərə alınmaqla, aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

5.5.1. hesabat dövrü üzrə maliyyə göstəriciləri;

5.5.2. aidiyyəti şəxslərlə bağlanmış, habelə xüsusi əhəmiyyətli əqdlər, bu əqdlərlə bağlı maraqlar toqquşmasının mahiyyəti;

5.5.3. cəlb edilmiş maliyyə vəsaitləri, o cümlədən dövlət borcu və dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş vəsaitlər;

5.5.4. idarəetmə strukturu;

5.5.5. inkişaf siyasəti;

5.5.6. səhmdar kapitalının gəlirliliyi və dividend siyasəti;

5.5.7. səhmdar cəmiyyətin Ümumi Yığıncağının səlahiyyətlərini həyata keçirən qurumlar;

5.5.8. idarəetmə orqanları və vəzifəli şəxslər, onların əsas və əlavə iş yerləri;

5.5.9. dövlət payının ümumi dəyəri;

5.5.10. idarəetmə orqanlarının hər bir üzvünə verilən ödənişlər;

5.5.11. pul vəsaitlərinin hərəkəti;

5.5.12. investisiyaların həcmi və mənbəyi;

5.5.13. səhmdar cəmiyyətin qiymətli kağızlarının dövriyyəsi və gəlirliliyi;

5.5.14. maraqlı tərəflərlə münasibətlər və ictimai layihələr.

5.6. Açıqlanan məlumat internet saytında və mətbu orqanlarda yayımlanır. İllik hesabat növbəti ilin 1 iyul tarixinədək, rüblük hesabatlar olduqda isə hesabat dövründən sonrakı 30 gün ərzində dərc edilir.

5.7. Səhmdar cəmiyyətin illik hesabatları, mühasibat balansları, mənfəət və zərər hesabları, habelə mənfəətinin və zərərinin bölüşdürülməsi Ümumi Yığıncaq tərəfindən maliyyə ili bitdikdən sonra altı aydan gec olmayaraq təsdiq edilir.

5.8. Səhmdar cəmiyyət illik maliyyə hesabatının düzgünlüyünü yoxlamaq üçün müstəqil auditor cəlb etməlidir (kənar audit). Müstəqil auditor “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun müddəaları nəzərə alınmaqla, bu Qaydalar və Standartların 3.2.2-ci yarımbəndinə uyğun olaraq səhmdarların Ümumi Yığıncağı və ya səhmdar cəmiyyətinin nizamnaməsində nəzərdə tutulmuş hallarda Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən təyin edilir. Nizamnamə kapitalında məcmu payı on faiz və

ya daha çox olan səhmdarların tələbi ilə səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinin auditor yoxlanışı hər bir vaxt keçirilməlidir.

5.9. Müstəqil auditor həmçinin, Beynəlxalq Audit Standartlarını rəhbər tutmaqla, yalnız audit rəyi verməli və səhmdar cəmiyyətə hər hansı digər qeyri-audit xidmətlərini göstərməkdən çəkinməlidir.

5.10. Hər 3 (üç) ildən bir cəmiyyətin auditini həyata keçirən müstəqil auditor və ya onun müvafiq əməkdaşı (və ya audit partnyoru) dəyişməli və cəmiyyətin kənar auditi digər əməkdaşa (və ya audit partnyoruna) həvalə olunmalıdır.

6. Səmərəli və çevik icra sisteminin təşkili

6.1. Səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinə cari rəhbərliyi təşkil etmək üçün kollegial (idarə heyəti, müdiriyyət) və ya təkbaşçı (direktor, baş direktor) icra orqanı təşkil olunmalıdır. İcra orqanı öz fəaliyyətində səhmdarlar, o cümlədən dövlət, habelə Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) qarşısında cavabdehlik daşıyır.

6.2. İcra orqanı cari rəhbərliyi effektiv həyata keçirmək üçün səlahiyyətlərə malik olmalı və həmin səlahiyyətlər açıq-aydın şəkildə müəyyən edilərək səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsində öz əksini tapmalıdır. İcra orqanının səlahiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir:

6.2.1. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) ilə razılaşdırmaqla, səhmdar cəmiyyətin korporativ strukturunu və ştat cədvəlini təsdiq etmək;

6.2.2. Ümumi Yığıncağa və Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) fəaliyyətinə dair hesabat vermək;

6.2.3. Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) illik və rüblük hesabatları, gəlirlər və xərclər haqqında məlumatı, strateji planların icrası barədə hesabatları, cəmiyyətin üzləşdiyi risklər və fəaliyyətinə təsir göstərə biləcək amillər haqqında məlumatı hazırlayıb təqdim etmək;

6.2.4. Səhmdar cəmiyyətin ayrı-ayrı sahələri üzrə siyasət və daxili qaydaları hazırlamaq və təsdiq edilməsi üçün Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) təqdim etmək, habelə bu sənədlərin icrasını təmin etmək;

6.2.5. Səhmdar cəmiyyətin xərclər smetasını hazırlamaq və təsdiq edilməsi üçün Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) təqdim etmək, habelə onun icrasını təmin etmək;

6.2.6.daxili audit xidməti istisna olmaqla, cəmiyyətin daxili struktur bölmələrinin (şöbələrin, departamentlərin) əsasnamələrini və həmin bölmələrin əməkdaşlarının vəzifə təlimatlarını təsdiq etmək;

6.2.7.səhmdar cəmiyyət tərəfindən təqdim olunan mallar (işlər, xidmətlər) üzrə qiyməti tənzimlənən mal və xidmətlər istisna olmaqla, tarifləri təyin etmək;

6.2.8. öz səlahiyyətləri çərçivəsində əqdlər bağlamaq;

6.2.9.işə qəbul və işdən azad edilməsi Ümumi Yığıncağın və Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) səlahiyyətlərinə aid edilmiş şəxslər istisna olmaqla, səhmdar cəmiyyətə işə qəbul və işdən azad etmək, digər əmək məsələləri barədə qərarlar qəbul etmək;

6.2.10.korporativ katiblə birgə Ümumi Yığıncağın və Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) icasları üçün tələb olunan sənədləri hazırlamaq;

6.2.11.səhmdar cəmiyyətin cari fəaliyyətinin idarə edilməsi üçün bütün digər məsələlər barədə qərarlar qəbul etmək;

6.2.12.qanunvericiliklə və ya cəmiyyətin nizamnaməsi ilə cəmiyyətin digər idarəetmə orqanlarının səlahiyyətinə aid edilməmiş məsələlər barədə qərarlar qəbul etmək.

6.3. İcra orqanının üzvləri (təkbəşçi icra orqanının vəzifəli şəxsi) səlahiyyətlərinə aid məsələləri icra etdikdə aşağıdakıları rəhbər tutmalıdırlar:

6.3.1.qanunvericiliklə, səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsi və digər sənədləri ilə müəyyən edilmiş vəzifələri vicdanla və səhmdar cəmiyyətin ümumi mənafeyinə uyğun yerinə yetirmək;

6.3.2.qanunvericiliklə, səhmdar cəmiyyətin nizamnaməsi və digər sənədləri ilə onlara verilmiş səlahiyyətlərdən sui-istifadə etməmək;

6.3.3.şəxsi maraqları ilə səhmdar cəmiyyətin mənafeyi arasında toqquşmalara yol verməmək;

6.3.4.səhmdar cəmiyyətə aid olan məlumatı ictimaiyyətə açıqlanmalı olanadək məxfi saxlamaq;

6.3.5.öz səlahiyyətlərini yerinə yetirərkən, ən yüksək səviyyədə qayğı və bacarıqlarını nümayiş etdirmək.

6.4. İcra orqanının üzvləri (təkbəşçi icra orqanının vəzifəli şəxsi) ali iqtisadi, hüquqi və səhmdar cəmiyyətin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun ixtisasa və müvafiq ixtisas üzrə ən azı beş il staja malik olmalıdırlar. Kollegial icra orqanının tərkibi səhmdar

cəmiyyətin fəaliyyət istiqamətlərindən və qarşısında duran vəzifələrdən asılı olaraq, 3-5 nəfər üzvdən ibarət olmalıdır.

6.5. İcra orqanı üzvlərinin (təkbəşçi icra orqanının vəzifəli şəxsinin) mükafatlandırılması “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənişinin verilməsi Qaydası” ilə tənzimlənir.

7. Effektiv daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemlərinin formalaşdırılması

7.1. Daxili nəzarət – səhmdar cəmiyyətin Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), icra orqanı, struktur bölmələri və vəzifəli şəxsləri tərəfindən həyata keçirilən, cəmiyyətin əməliyyatlar, hesabatlılıq və qanunvericiliyə uyğunluq istiqamətində məqsədlərinə çatmaqda lazımi zəmanətin təmin olunması üçün nəzərdə tutulmuş prosesdir. Daxili nəzarət sistemi aşağıdakıları özündə ehtiva etməlidir:

7.1.1.nəzarət mühiti – səhmdar cəmiyyətdə daxili nəzarətin həyata keçirilməsi üçün əsas olan standartlar, üsullar və strukturlar toplusudur;

7.1.2.risklərin qiymətləndirilməsi – səhmdar cəmiyyətin öz məqsədlərinə çatma yolunda qarşılaşa biləcəyi risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi üçün müəyyən edilmiş sabit prosesdir;

7.1.3.nəzarət fəaliyyəti – siyasət və prosedurlarla müəyyən edilmiş məqsədlərin reallaşdırılmasına mane ola biləcək istənilən riski azaltmaq (qarşısını almaq) üçün idarəetmə orqanları tərəfindən verilmiş qərarların icrasının təmin edilməsinə yardım edən, səhmdar cəmiyyətin bütün idarəetmə səviyyələrində, biznes əməliyyatlarının və texnoloji mühitin müxtəlif mərhələlərində tətbiq edilən fəaliyyətdir;

7.1.4.informasiya və kommunikasiya – müəyyən edilmiş məqsədlərə çatmaq üçün daxili audit vəzifəsini həyata keçirmək üçün cəmiyyətə lazım olan məlumatdır. Kommunikasiya həm daxili, həm də xarici olmaqla, gündəlik daxili nəzarət fəaliyyətini həyata keçirmək üçün cəmiyyəti informasiya ilə təmin etməlidir;

7.1.5.monitorinq fəaliyyəti – daxili nəzarətin hər bir komponentinin mövcud və işlək olmasını aşkar etmək üçün cari qiymətləndirmə, müstəqil qiymətləndirmə və hər ikisinin kombinasiyasından ibarət qiymətləndirmə fəaliyyətidir.

7.2. Risklərin idarə edilməsi – Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), Risklərin idarə edilməsi komitəsi, Audit Komitəsi (Təftiş Komissiyası), icra orqanı, struktur bölmələri və vəzifəli şəxsləri tərəfindən həyata keçirilən, strategiyanın hazırlanmasında və ümumən səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətində tətbiq edilən, cəmiyyətin qarşılaşa biləcəyi potensial riskləri əvvəlcədən müəyyən edəcək şəkildə hazırlanmış, risklərin hədd çərçivəsində qalmasını idarə edən, cəmiyyətin məqsədlərinə nail olması barədə lazımı zəmanəti təmin edən bir prosesdir.

7.3. Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) səhmdar cəmiyyətin daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemlərinin səmərəli fəaliyyəti üçün aşağıdakıları həyata keçirməlidir:

7.3.1.daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi siyasətini qəbul etmək;

7.3.2.daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi siyasətinin səmərəli şəkildə yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək;

7.3.3.icra orqanı, risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət xidmətinin rəhbərlərinin daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsinə dair hesabatlarını almaq və müzakirə etmək;

7.3.4.risklərin idarə edilməsi sisteminin effektivliyini təhlil etmək, qiymətləndirmək, onun yüksəldilməsi istiqamətində tədbirlər görmək;

7.3.5.daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemlərinin fəaliyyət standartlarını müəyyənləşdirmək və onların icra orqanı və digər əməkdaşlar tərəfindən tətbiq edilməsini təşviq etmək;

7.3.6.Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) və icra orqanının üzvləri də daxil olmaqla, cəmiyyətin hər bir işçisi tərəfindən məcburi icra ediləcək Korporativ Etika Məcəlləsini qəbul etmək;

7.3.7.Ümumi Yığıncağın tələbi ilə, daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemlərinin fəaliyyəti ilə bağlı hesabat vermək.

7.4. Cəmiyyətin Risklərin idarə edilməsi komitəsi aşağıdakıları həyata keçirir:

7.4.1.risklərin başvermə təhlükəsinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi, idarə edilməsi, yaxud qarşısının alınması (zəiflədilməsi), qiymətləndirilməsi, monitorinqi və bununla bağlı hesabatvermə ilə bağlı fəaliyyətin əlaqələndirilməsi;

7.4.2.təsdiq edilmiş risklərin idarəetmə siyasətinin həyata keçirilməsində səhmdar cəmiyyətin idarəetmə orqanları və digər strukturlarının iştirakının dəstəklənməsi və onların biznes

eməliyyatları, daxili nəzarət və uyğunluq proseslərinə inteqrasiya olmasının təmin edilməsi;

7.4.3.risklərin idarə edilməsi metodologiyasının və proseslərinin müəyyən edilmiş tələblərə uyğunluğunun yoxlanılması;

7.4.4.risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı (həm ümumi, həm də sahəvi) qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) və icra orqanlarına təkliflərin təqdim edilməsi;

7.4.5.qanunvericiliyin və səhmdar cəmiyyətin hədəflərinin dəyişməsi ilə əlaqədar risklərin idarə edilməsi sisteminin inkişafı ilə bağlı Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) və icra orqanlarına texniki məsləhət xidmətinin təmin olunması və dəstək verilməsi;

7.4.6.risklərin idarə edilməsi fəaliyyəti ilə bağlı Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası), yaxud onun komitələrindən birinə və icra orqanlarına hesabatın verilməsi;

7.4.7.xidmət, məhsul və layihələrin biznes modeli və təşkilatın risk strategiyası arasındakı uyğunluğa nəzarət edilməsi, təklif olunan yeni xidmət, məhsul və ya layihələrin ictimai faydalılığını, məsrəflərini və gəlirliliyini nəzərə almaqla, onlarla əlaqədar risklərin qiymətləndirilməsi;

7.4.8.icra orqanı ilə birgə fəvqəladə hallar planına baxılması və Müşahidə Şurasına (Direktorlar Şurası) təqdim edilməsi.

7.5. Daxili audit xidməti səhmdar cəmiyyətin daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sisteminin effektivliyinin qiymətləndirilməsini həyata keçirir.

8. Korporativ idarəetmə prinsiplərinə riayət olunmasının təşkili

8.1. Korporativ idarəetmə prinsiplərinə riayət olunmasını təşkil etmək məqsədilə səhmdar cəmiyyətin korporativ strukturunda korporativ katib vəzifəsi təsis edilir. Korporativ katibin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi, digər əmək məsələləri barədə qərarların qəbul edilməsi, onun vəzifə təlimatının təsdiq edilməsi səlahiyyətləri Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən həyata keçirilir.

8.2. Korporativ katibin vəzifəsi səhmdarların hüquqlarının və qanuni mənafelərinin səhmdar cəmiyyətin vəzifəli şəxsləri tərəfindən qorunmasını təmin etmək, idarəetmə orqanlarının işinin təşkil edilməsinə yardım etmək, səhmdarlar, habelə onlarla cəmiyyətin idarəetmə orqanları və vəzifəli şəxsləri arasında mütəmadi və

effektiv əlaqələr formalaşdırmaq və yarana biləcək mübahisələrin qarşısının alınması üçün vasitəçilik etməkdən ibarətdir.

8.3. Korporativ katibin səlahiyyətlərinə aşağıdakılar aiddir:

8.3.1. Ümumi Yığıncağın, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının iclaslarının qanunvericiliyin və cəmiyyətin daxili sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq təşkil edilməsini və keçirilməsini təmin etmək istiqamətində:

1. qanunvericiliyin və cəmiyyətin daxili sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq zəruri tədbirlər görmək;

2. Ümumi Yığıncağın, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının iclaslarında müəyyən olunmuş prosedurlara riayət edilməsini təmin etmək;

3. iclasda iştirak etmək hüququ olan şəxslərin siyahısını tərtib etmək, onlara müvafiq bildirişlər və gündəliklər göndərmək, zəruri sənədlərlə tanış olmalarını təmin etmək;

4. iclasda iştirak edən şəxslərin qeydiyyatını aparmaq;

5. iclasın gündəliyinə daxil edilmiş məsələlərə dair materialların, müvafiq arayış və təkliflərin, habelə səsvermə bülletenlərinin hazırlanmasını təmin etmək;

6. iclasın protokolunu aparmaq;

7. iclasda qəbul edilmiş qərarların icrası prosesinə nəzarət etmək, cəmiyyətin aidiyyəti qurumları ilə birgə bu qərarların yerinə yetirilməsini təmin etmək;

8. iclasın təşkili və keçirilməsi, habelə qəbul edilmiş qərarların icrası ilə bağlı izahatlar vermək;

9. yerinə yetirdiyi işlərlə bağlı Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) sədrinə məlumat vermək;

8.3.2. səhmdarlara, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının üzvlərinə öz səlahiyyətlərinin qanunvericiliyin və cəmiyyətin daxili sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməsi ilə bağlı zəruri köməklik göstərmək istiqamətində:

1. səhmdarları, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının üzvlərini onların fəaliyyəti üçün zəruri olan sənədlərlə təmin etmək;

2. səhmdarlara, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının üzvlərinə qanunvericilikdə və cəmiyyətin daxili sənədlərində nəzərdə tutulmuş müddəaları izah etmək;

3. səhmdarlara, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının yeni seçilmiş üzvlərinə cəmiyyətin korporativ strukturu,

vəzifəli şəxsləri və onların səlahiyyətləri barədə məlumat vermək, cəmiyyət tərəfindən qəbul edilmiş və qüvvədə olan sənədlərlə tanış etmək;

4. zəruri hallarda Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının yeni təyin olunmuş üzvləri üçün təlimlər təşkil etmək və cəmiyyətin vəzifəli şəxslərinə korporativ idarəetmə məsələlərinə dair məsləhətlər vermək;

5. səhmdarlara, Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) və icra orqanının üzvlərinə, struktur bölmələrinin əməkdaşlarına korporativ idarəetmə sahəsinə aid qabaqcıl təcrübələrə dair məlumat vermək, bununla bağlı maarifləndirmə tədbirlərini həyata keçirmək;

8.3.3. səhmdar cəmiyyət barədə məlumatların açıqlanması və cəmiyyətin sənədlərinin saxlanılmasını təmin etmək istiqamətində:

1. səhmdar cəmiyyət barədə məlumatın qanunvericiliyin və cəmiyyətin tələblərinə uyğun olaraq açıqlanmasına nəzarət etmək, bununla bağlı zəruri tədbirlər görmək;

2. sənədlərin saxlanılmasına dair tələblərə riayət olunmasını təmin etmək;

8.3.4. səhmdarların hüquqlarının pozulması ilə bağlı, habelə cəmiyyətin vəzifəli şəxsləri arasında yaranan mübahisələrin həlli üçün vasitəçilik etmək istiqamətində:

1. səhmdarların müraciətlərinə baxmaq;

2. səhmdarlar tərəfindən təqdim edilmiş sorğuların cəmiyyətin aidiyyəti orqanlarına və şöbələrinə çatdırılmasını təmin etmək və həmin sorğuların vaxtında cavablandırılmasına nəzarət etmək;

3. səhmdar cəmiyyətin idarəetmə orqanları və vəzifəli şəxsləri arasında yaranan mübahisələri araşdıraraq, onların həllinə dair təkliflər vermək və korporativ hüquq baxımından tənzimlənməsinə dair məsləhətlər vermək;

4. səhmdarların hüquqlarının pozulması ilə bağlı, habelə cəmiyyətin vəzifəli şəxsləri arasında yaranan mübahisələrə baxılmasına dair təcrübəni ümumiləşdirib cəmiyyətin nizamnaməsində və digər daxili sənədlərində (qaydalarda, əsasnamələrdə) dəyişiklik edilməsi barədə təkliflər hazırlamaq;

5. səhmdarların hüquqlarının pozulması ilə bağlı, habelə cəmiyyətin vəzifəli şəxsləri arasında yaranan mübahisələrə baxılmasına dair hesabat hazırlayıb Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) sədrinə təqdim etmək.

9. Korporativ sosial məsuliyyət

9.1. Korporativ sosial məsuliyyət səhmdar cəmiyyət tərəfindən aşağıdakılara riayət edilməsini nəzərdə tutur:

9.1.1.maraqlı tərəflərin hüquqlarına və qanuni maraqlarına hörmətlə yanaşmaq;

9.1.2.qərarlar qəbul edilərkən maraqlı şəxslərin maraqlarını nəzərə almaq;

9.1.3.qəbul edilən qərarların reallığa uyğun olmasını təmin etmək;

9.1.4.səhmdar cəmiyyətin fəaliyyəti barədə maraqlı şəxsləri məlumatlandırmaq;

9.1.5.üzərinə götürdüyü sosial öhdəlikləri tam yerinə yetirmək;

9.1.6.fəaliyyəti nəticəsində maraqlı şəxslərə dəymiş ziyanı ödəmək.

9.2. Səhmdar cəmiyyət tərəfindən korporativ sosial məsuliyyət tədbirləri kimi aşağıdakılar həyata keçirilməlidir:

9.2.1.əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;

9.2.2.stabil əməkhaqqı ödənişinin təmin edilməsi;

9.2.3.işçilərin tibbi və sosial sığortasının təmin edilməsi;

9.2.4.işçilərin tədris və ixtisasartırma proqramlarına cəlb edilməsi;

9.2.5.sponsor və xeyriyyəçilik fəaliyyətinin həyata keçirilməsi;

9.2.6.ekoloji proqramlarda iştirakın təmin edilməsi;

9.2.7.səhmdar cəmiyyət tərəfindən korporativ etika prinsiplərinin tətbiqi.

9.3. Sosial öhdəliklərin icrası ilə bağlı səhmdar cəmiyyətlərlə maraqlı tərəflər arasında müqavilələr və sazişlər imzalanır.

10. Yekun müddəalar

10.1.Bu Qaydalar və Standartların 3-9-cu hissələrində göstərilən standartların tətbiqi ilə bağlı aşağıdakı qurumlar tərəfindən zəruri tədbirlər həyata keçirilir:

10.1.1. banklar və digər kredit təşkilatları, sığortaçı və təkrarsığortaçılar, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslər, investisiya fondları və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinə münasibətdə – Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Sabitliyi Şurası;

10.1.2. səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan digər səhmdar cəmiyyətlərə münasibətdə – Azərbaycan Respublikası

Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 30 dekabr tarixli 534 nömrəli Qərarı ilə yaradılmış Komissiya.

10.2. Səhmdar cəmiyyətlər bu Qaydalar və Standartların 3-9-cu hissələrində nəzərdə tutulan standartların icrası barədə 10.1-ci bənddə göstərilən aidiyyəti qurumlara ildə bir dəfə hesabat təqdim etməlidirlər. Hesabat növbəti ilin aprel ayının 1-dək təqdim edilir.

3 nömrəli əlavə

**Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan
hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş
sistemi əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının
üzvlərinə bonus ödənişinin verilməsi**

QAYDASI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 5 sentyabr tarixli 2300 nömrəli Sərəncamının 1.1.3-cü yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır.

1.2. Bu Qayda paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələri əsasında hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə əlavə hesablanmış bonusun verilməsi prinsip və qaydalarını müəyyən edir.

1.3. Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər (bundan sonra – hüquqi şəxs) dedikdə, paylarının (səhmlərinin) 51 və daha artıq faizi birbaşa və dolayısılə dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlər, məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlər nəzərdə tutulur.

1.4. Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan banklarda və digər kredit təşkilatlarında, habelə sığortaçı və təkrarsığortaçılarda, qiymətli kağızlar bazarında lisenziyalaşdırılan şəxslərdə, investisiya fondlarında (idarəçilərində) və lisenziyalaşdırılan ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil edən hüquqi şəxslərdə müvafiq sahə üçün qəbul olunmuş normativ hüquqi aktlar və normativ xarakterli aktlar tətbiq edilir.

1.5. Hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanları dedikdə, Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), kollegial (İdarə Heyəti) və təkbaşçı (direktor, baş direktor) icra orqanı nəzərdə tutulur.

1.6. Bonus, idarəetmə orqanlarının üzvlərinə onların fəaliyyətlərinin əhəmiyyətli səviyyəsi, risklər və nəticələr nəzərə alınmaqla əlavə hesablanmış ödənişdir.

2. Ümumi prinsiplər

2.1. Hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan bonus sistemi aşağıdakı prinsipləri özündə ehtiva etməlidir:

2.1.1. hüquqi şəxsin idarəetmə orqanlarının ixtisaslı üzvlərinin qorunub saxlanması, motivasiyası, peşəkar idarəetmə bacarığı və təcrübəsi olan şəxslərin cəlb edilməsi;

2.1.2. qlobal və yerli bazar şərtləri nəzərə alınmaqla, rəqabətqabiliyyətli bonus ödəniş qaydalarının hazırlanması;

2.1.3. bonusun idarəetmə orqanları üzvlərinin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət etməsi;

2.1.4. idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonusun ödənilməsinin korporativ idarəetmə standartlarına və hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi qaydalarına uyğun tənzimlənməsi;

2.1.5. idarəetmə orqanlarına veriləcək bonusun hüquqi şəxsin fəaliyyəti üzrə əldə olunacaq uğurlu nailiyyətlərlə bağlılıq təşkil etməsi;

2.1.6. hüquqi şəxsin fəaliyyətinin kəmiyyət və keyfiyyət qiymətləndirilməsinin Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası) tərəfindən təsdiq edilən xüsusi normalara uyğun aparılması;

2.1.7. Azərbaycan Respublikasının "Dövlət sirri haqqında" və "Kommersiya sirri haqqında" qanunlarının müddəaları nəzərə alınmaqla, hüquqi şəxsin fəaliyyəti ilə bağlı qəbul edilən qərarların ictimaiyyətə açıqlanmasında şəffaflığın təmin edilməsi;

2.1.8. bonuslar müəyyən edilərkən idarəetmə orqanlarının üzvlərinə qarşı ayrı-seçkiliyə (diskriminasiya) yol verilməməsi.

3. Bonus Komitəsi

3.1. Bonus ödənişi ilə bağlı idarəetmə orqanlarının fəaliyyətinin təhlilini, qiymətləndirilməsini həyata keçirmək və bonus

ödənişi ilə əlaqədar təkliflər hazırlamaq məqsədilə Ümumi Yığıncaq tərəfindən Bonus Komitəsi (bundan sonra – Komitə) yaradılır.

3.2. Komitənin fəaliyyəti Ümumi Yığıncaq tərəfindən təsdiq olunan əsasnamə ilə tənzimlənir.

3.3. Komitənin üzvlərinin sayı ən azı 3 (üç) nəfərdən ibarət olmalıdır. Komitənin üzvləri Ümumi Yığıncaq tərəfindən təyin edilir.

3.4. Komitə Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvləri və kənar şəxslərdən təşkil oluna bilər.

3.5. Komitəyə hüquqi şəxsin icra orqanının rəhbəri və üzvləri seçilə bilməzlər.

3.6. Bonus ödənişi ilə bağlı hüquqi şəxsin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və təhlili zamanı ehtiyac olduğu təqdirdə, Komitə tərəfindən müstəqil ekspertlər cəlb edilir.

3.7. Komitənin tələblərinə uyğun olaraq idarəetmə orqanları müvafiq sənəd və məlumatları tam və vaxtında təqdim edirlər.

3.8. Komitənin ildə ən azı iki dəfə yığıncağı keçirilir.

4. Bonusun müəyyənləşdirilməsi qaydası

4.1. Kollegial icra orqanının rəhbəri və üzvləri və ya cəmiyyətin təkbaşçı icra orqanının rəhbəri üçün bonus ödənişi ilə bağlı meyarlar Komitə tərəfindən hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinə əsasən müəyyən edilir. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvləri üçün isə bonusların məbləği bu Qaydanın 4.5-ci bəndinə uyğun hesablanır.

4.2. Komitə tərəfindən növbəti il üçün bonus ödənişi ilə bağlı meyarlar müəyyən edilərək, cari ilin noyabr ayının 1-dək təsdiq edilməsi üçün Ümumi Yığıncağa təqdim olunur.

4.3. Bonus ödənişi ilə bağlı meyarlar Ümumi Yığıncaq tərəfindən cari ilin sonunadək təsdiq edilir.

4.4. Komitə hesabat ili üçün Ümumi Yığıncaq tərəfindən təsdiq olunmuş meyarlar əsas götürülməklə, hüquqi şəxsin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi nəticələrinə və bu Qaydanın 5-ci hissəsinə uyğun olaraq hesablanmış bonus məbləğləri ilə bağlı təkliflərini növbəti ilin iyun ayının 1-dək Ümumi Yığıncağa təqdim edir.

4.5. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvlərinə ödəniləcək sabit bonus məbləği Müşahidə Şurasının (Direktorlar

Şurası) üzvlərinin tutduğu vəzifələri və komitələrdə iştirakları nəzərə alınmaqla, Ümumi Yığıncaq tərəfindən müəyyən edilir.

4.6. Hesabat ili üçün idarəetmə orqanlarının üzvlərinə veriləcək bonus məbləği Ümumi Yığıncaq tərəfindən növbəti ilin iyul ayının 1-dək təsdiq olunur.

5. Bonus məbləğinin hesablanması və ödənilməsi qaydası

5.1. İdarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənişi xalis mənfəət hesabına həyata keçirilir. Hüquqi şəxs xalis mənfəət əldə etmədiyi illərdə idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənilmir.

5.2. Nizamnamə kapitalına və illik dövriyyəsinin həcminə görə iri, orta və kiçik hüquqi şəxslər aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:

5.2.1. nizamnamə kapitalının məbləği 100 milyon manatdan artıq və ya illik dövriyyəsinin həcmi 500 milyon manatdan artıq olan hüquqi şəxslər – iri hüquqi şəxslər;

5.2.2. nizamnamə kapitalının məbləği 1 (bir) milyon manatdan artıq və ya illik dövriyyəsinin həcmi 10 milyon manatdan artıq olan hüquqi şəxslər – orta hüquqi şəxslər;

5.2.3. nizamnamə kapitalının məbləği 1 (bir) milyon manata qədər və ya illik dövriyyəsinin həcmi 10 milyon manata qədər olan hüquqi şəxslər – kiçik hüquqi şəxslər.

5.3. Hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarına veriləcək bonus məbləği paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan iri, orta və kiçik hüquqi şəxslərin xalis mənfəətinin müvafiq olaraq 3 faizindən, 7 faizindən və 10 faizindən yüksək olmamalıdır.

5.4. Kollegial icra orqanının rəhbərinə və üzvlərinə və ya cəmiyyətin təkbaşçı icra orqanının rəhbərinə hesabat ili üçün ödəniləcək ümumi bonus məbləği həmin şəxsin hesabat ilində aldığı əməkhaqqının 6 aylıq məbləğindən çox olmamalıdır.

5.5. Müşahidə Şurasının (Direktorlar Şurası) üzvlərinə hesabat ilində kollegial icra orqanının rəhbərinin və ya cəmiyyətin təkbaşçı icra orqanının rəhbərinin əməkhaqqının 6 aylıq məbləğindən çox olmamaqla sabit bonus məbləği müəyyən edilir.

5.6. Hesabat ilinin bonus məbləği Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə və "Sosial sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müvafiq ayırmalar həyata keçirilməklə növbəti ilin sonunadək birdəfəlik ödənilir.

5.7. “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi Qaydası”na əsasən fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi keçirilməyən, fəaliyyətinin səmərəlilik əmsalının nəticəsi qeyri-kafi hesab olunan hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanlarının üzvlərinə bonus ödənilmir.

5.8. Bu Qaydaya əsasən idarəetmə orqanlarının üzvlərinə hesablanan bonus məbləği borc vəsaiti və kredit hesabına ödənilə bilməz.

6. Hesabatlılıq

6.1. Hesabat ili ərzində idarəetmə orqanlarının üzvlərinə verilən bonusun məcmu məbləği növbəti ilin hesabatında qeyd olunmaqla ictimaiyyətə açıqlanır.
